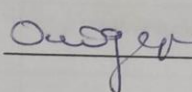
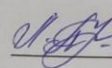

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ

Кафедра цивільного та господарського права

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Декан юридичного факультету
к.ю.н., проф. Олена ЯРА
«19» травня 2022 р.

«СХВАЛЕНО»
на засіданні кафедри
цивільного та господарського права
Протокол № 10 від «17» травня 2022 р.
завідувач кафедри
 Олексій ПІДДУБНИЙ

«РОЗГЛЯНУТО»
Гарант ОП «Право»
 к.ю.н., доц. ЛІЛІЯ ПАНЬКОВА

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«РИМСЬКЕ ПРИВАТНЕ ПРАВО»

Спеціальність	081 «Право»
Освітня програма	Право
Форма навчання	денна
Факультет	Юридичний

Розробник : Канарик Юлія Сергіївна, доцент кафедри цивільного та господарського права, к.ю.н., доцент

КИЇВ – 2022 р.

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «РИМСЬКЕ ПРИВАТНЕ ПРАВО»

Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній ступінь			
Освітній ступінь	Бакалавр		
Спеціальність	081 «Право»		
Освітня програма	Право		
Характеристика навчальної дисципліни			
Вид	Обов'язкова		
Загальна кількість годин	120		
Кількість кредитів ECTS	4		
Кількість змістових модулів	3		
Курсовий проект (робота) (за наявності)	У робочому навчальному плані не передбачено		
Форма контролю	Екзамен		
Показники навчальної дисципліни для денної та заочної форм навчання			
	денна форма навчання	заочна форма навчання	2 вища
Рік підготовки	1	1	1
Семестр	1	1,2	2
Лекційні заняття	30 год.	6 год.	6 год
Практичні, семінарські заняття	30 год.	4 год.	4 год
Лабораторні заняття	-	-	-
Самостійна робота	60 год.	110 год.	80 год
Індивідуальні завдання	-	-	-
Кількість тижневих аудиторних годин для денної форми навчання	4 год.	-	-
Всього годин	120	120	90

2. МЕТА, ЗАВДАННЯ ТА КОМПЕТЕНТНОСТІ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Римське приватне право має велике історичне значення не тільки як право однієї з найбільших, хоч і давніх держав світу, а й становить взірць високого досягнення в галузі юридичної техніки: точність і чіткість визначень, логічність і послідовність юридичної думки у поєднанні з життєвістю і ясністю висновків, засвідчують високий професіоналізм і майстерність римських юристів, які відіграли величезну роль у розвитку юридичної думки, юридичного мислення. Римське приватне право являє на даний час основу суспільного устрою європейської і світової цивілізації, базові поняття і концепції, латинська термінологія активно використовується у міжнародному обігу, конвенціях, дипломатичному протоколі.

Метою вивчення навчальної дисципліни «Римське приватне право» є формування правового мислення, професійного праворозуміння та правової культури майбутнього юриста шляхом засвоєння норм правової спадщини Давнього Риму. Дисципліна «Римське приватне право» є дисципліною, яка закладає не тільки основи правової культури, а й юриспруденції загалом, дає знання про історію становлення та розвитку багатьох інститутів сучасного права.

Основними завданнями навчальної дисципліни «Римське приватне право» є формування у майбутніх фахівців знань про:

- історію становлення та закономірності розвитку римського права, періодизацію розвитку римського права та вироблення у студентів поваги до правових пам'яток минулого та набуття навичок їх використання для розвитку правового мислення;

- юридичну лексику і термінологію, розроблену римськими юристами;
- предмет, метод та систему римського приватного права;
- поняття та основні види джерел римського приватного права;
- основні положення сімейного, речового, зобов'язального, спадкового та процесуального права класичного періоду розвитку Стародавнього Риму;

Предметом навчальної дисципліни є приватне (цивільне) право античного Риму. Основна увага приділяється правовим інститутам, які були найбільшою мірою опрацьовані юристами стародавнього Риму та зумовили подальший розвиток приватного (цивільного) права майже всіх держав континентальної Європи і більшості країн світу, в тому числі сучасної України.

У результаті вивчення навчальної дисципліни «Римське приватне право» студент повинен **знати**:

- історичні етапи становлення і розвитку римського права та його значення для сучасної юриспруденції;
- основні джерела римського права;
- поняття суб'єкта цивільних правовідносин;
- поняття здійснення цивільних прав та їх форми захисту;
- особливості правового регулювання сімейних правовідносин;

- особливості правового регулювання майнових відносин;
- особливості правового регулювання зобов'язальних відносин;
- особливості давньоримського спадкового права.

Студент повинен **вміти**:

- аналізувати правові явища з використанням понять та інших правових засобів, вироблених юристами Стародавнього Риму;
- здійснювати порівняльний аналіз римського права (окремих його інститутів) і сучасного цивільного права;
- тлумачити норми римського приватного права, працювати з джерелами римського цивільного права, творчо використовувати юридичні конструкції, запозичені з римського приватного права на основі норм римського права розв'язувати різноманітні конкретні юридичні казуси;
- використовувати набуті знання у процесі вивчення чинного в Україні цивільного та сімейного права;
- застосовувати набуті знання й уміння у вирішенні професійних завдань

Набуття компетентностей

В студентів-юристів після засвоєння дисципліни «Римське приватне право» повинні бути сформовані такі набуті компетенції:

Загальні компетенції (ЗК):

ЗК1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу джерел римського приватного права та результатів наукових досліджень приватно-правових відносин у Стародавньому Римі.

ЗК2. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях, зокрема використовувати надбання науки римського цивільного права для вирішення практичних завдань та аргументації власної точки зору з приводу прийнятого за конкретним завданням рішення.

ЗК8. Здатність бути критичним і самокритичним, зокрема вільно формулювати свої думки про особливості цивільно-правового регулювання речових, зобов'язальних відносин, захисту цивільних прав у Стародавньому Римі.

ЗК9. Здатність працювати в команді, працювати в групі, формуючи власний внесок у виконання завдань групи.

ЗК13. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку римського приватного права, його місця у загальній системі знань про суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій.

Фахові (спеціальні) компетенції (ФК)

СК1. Здатність застосовувати знання з основ римського приватного права, знання і розуміння структури правничої професії та її ролі у суспільстві.

СК2. Знання і розуміння ретроспективи формування основних цивільно-правових інститутів римського приватного права.

СК7. Здатність застосовувати знання завдань, принципів і доктрин національного права, а також змісту правових інститутів з таких галузей права, як цивільне і цивільне процесуальне право.

СК13. Здатність синтезувати та узагальнювати, вільно формулювати свої думки про особливості цивільно-правового регулювання речових, зобов'язальних відносин, захисту прав у Стародавньому Римі і застосовувати набуті знання у професійній діяльності.

СК16. Здатність до логічного, критичного і системного аналізу документів, вміння вести ділове листування, працювати з міжнародними документами – аналізувати їх природу та правовий статус.

3. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ ДЛЯ ПОВНОГО ТЕРМІНУ ДЕННОЇ ТА ЗАОЧНОЇ ФОРМ НАВЧАННЯ

Змістовий модуль № 1. Загальна частина римського права

Тема № 1. Поняття римського права, предмет та система (9 год).

Предмет, суб'єкт та метод римського цивільного права. Визначення римського цивільного права та його співвідношення з сучасним цивільним правом України. Співвідношення приватного права та цивільного права Стародавнього Риму та сучасної Європи. Генеза римського приватного права. Інститути римського цивільного права.

Поділ римського права на приватне і публічне. Основні системи римського приватного права. Взаємозв'язок цивільного права та права народів.

Предмет римського приватного права як навчальної дисципліни. Мета і завдання вивчення римського приватного права. Методи вивчення римського приватного права.

Тема № 2. Джерела римського приватного права (7 год).

Поняття джерел римського права та сучасного права України. Види джерел римського цивільного права (джерела виникнення та змісту, пізнання та правоутворення).

Звичаї. Закони XII таблиць як збірник звичаєвого права. Закони у Стародавньому Римі. Постанови народних зборів. Сенатусконсульти. Імператорські конституції. Едикти імператорів. Рескрипти. Мандати. Декрети. Кодифікація імператорських конституцій.

Едикти магістратів (претора, курільного едила, правителя провінції) як специфічна форма правотворення. Кодифікація едиктів.

Діяльність юристів. Форми діяльності юристів у Стародавньому Римі. Консультації правознавців. Твори римських юристів. Інституції Гая. Дигести. Твори римських істориків. Твори римських ораторів, письменників, сатириків, філософів тощо.

Кодифікація римського права. Кодифікація Юстиніана. Кодекс Юстиніана. Дигести. Інтерполяції. Новели. Звід цивільного права.

Тема № 3. Особи у римському праві (7 год).

Поняття особи та суб'єкта права в Стародавньому Римі.

Цивільна правоздатність. Виникнення та припинення цивільної правоздатності. Зміст цивільної правоздатності. Обсяг цивільної правоздатності.

Дієздатність. Чинники, які впливали на дієздатність у Стародавньому Римі. Види дієздатності. Опіка і піклування.

Основний поділ населення Римської держави на вільних і рабів. Римське громадянство (виникнення, набуття, припинення). Правове становище римських громадян. Правове становище латинів. Правове становище переґринів. Правове становище вільновідпущеників. Правове становище колонів. Правове становище рабів.

Юридичні особи (*universitas*). Ознаки юридичної особи. Види юридичних осіб. Виникнення та припинення юридичних осіб у Стародавньому Римі.

Представництво та його види в Стародавньому Римі. Діяльність прокуратора як вид добровільного представництва. Діяльність на підставі договору доручення

Тема № 4. Сімейний статус фізичної особи (8 год).

Особливості регулювання сімейних відносин на різних етапах історії Стародавнього Риму. Римська сім'я. Споріднення. Поняття агнатської та когнатської сім'ї. Особи свого права та особи чужого права. Глава родини (*pater familias*). Лінії та ступені споріднення. Свояк.

Шлюб і його види. Законний римський шлюб. Шлюб з чоловічою владою. Шлюб без чоловічої влади. Конкубінат. Контуберніум. Укладення шлюбу. Форми шлюбних церемоній. Умови вступу до шлюбу. Підстави припинення шлюбу. Розлучення.

Правові відносини подружжя. Особисті та майнові відносини подружжя у шлюбі з чоловічою владою. Особисті та майнові відносини подружжя у шлюбі без чоловічої влади. Посаг (придане). Дошлюбне дарування.

Відносини батька і дітей. Батьківська влада. Підстави встановлення батьківської влади над дітьми. Узаконення. Усиновлення. Ароґація. Адопція. Підстави припинення батьківської влади. Відносини між матір'ю і дітьми

Тема № 5. Захист цивільних прав. Позови (8 год).

Форми захисту порушених прав у Стародавньому Римі.

Поняття і види приватної саморозправи. Самооборона. Обмеження приватної саморозправи. Встановлення системи викупів. Припинення приватної саморозправи.

Поняття судового процесу. Види судового процесу. Легісакційний процес, його стадії. Формулярний процес. Позовні форми звернення.

Інтенція. Демонстрація. Кондемнація. Ад'юдикація. Процесуальне представництво. Екстраординарний процес.

Поняття і види позовів. Речовий позов (*actio in rem*). Персональний або особистий позов (*actio in personam*). *Actio stricti juris* (позов —суворого права) та *actio bonae fidei* (позов —доброї совісті). *Actio directa* (—прямий позов) та *actio contraria* (—зворотний позов). *Actio utilis* (позов за аналогією). *Actio ficticia* (позов з фікцією). Кондикційний позов. Позови штрафні та реіперсекуторні. *Actio noxales* (ноксальний позов).

Позовна давність. Початок, переривання та призупинення перебігу позовної давності. Відмінність законних строків від позовної давності. Спеціальні засоби преторського захисту. Інтердикти. Стимуляція. Реституція. Введення у володіння

Змістовий модуль № 2. Речі та речові права в римському праві

Тема № 6. Речі та речові права: загальні положення (8 год).

Поняття речей у римському праві. Класифікація речей. Поняття майна.

Речі божественного права (*res divini iuris*) і речі людського права (*res humani iuris*). Речі приватні та публічні. Речі природного походження та речі штучно створені. Речі тілесні (*res corporales*) та безтілесні (*res incorporales*). Речі, допущені до обігу (*res in commercio*) та речі, вилучені з обігу (*res extra commercium*). Співвідношення понять товар і річ.

Речі манципні та неманципні (*res mancipi* та *res nec mancipi*). Ритуал «*mancipatio*». Речі рухомі (*res mobiles*) та нерухомі (*res immobiles*).

Речі індивідуальні (*species*) і родові (*genera*). Речі споживні (*res quae usu consumuntur*) та неспоживні (*res quae usu non consumuntur*). Подільні та неподільні речі. Речі прості, складні та складені. Плоди і доходи. Послуги залежних осіб (*mercedes*). Рента із земельних ділянок (*pensiones*). Проценти з капіталу (*usure*).

Поняття речового і зобов'язального права. Види речових прав.

Тема № 7. Володіння (7 год).

Поняття володіння (*possessio*) у римському праві. Володіння (посідання) і право володіння. Історичні умови виникнення інституту володіння у Стародавньому Римі. Фактичний склад відносин володіння (*animus possidendi* та *corpus possessionis*). Співвідношення володіння з правом власності.

Умови встановлення володіння (фактичне панування над річчю та володільницьке волевиявлення). Способи та правові наслідки набуття законного та незаконного (добросовісного і недобросовісного) володіння. Припинення володіння.

Первісне та похідне володіння. Натуральне та цивільне (інтердиктне) володіння. Володіння кредитором річчю, яку передано в реальну заставу. Володіння в порядку секвестру. Прекарне володіння.

Посесорний і петиторний захист володіння. Види володільницьких інтердиктів

Тема № 8. Право власності (9 год).

Формування поняття про право власності у Стародавньому Римі. Характерні риси відносин власності.

Поняття і зміст права власності. Право володіння. Право користування та право збору плодів (право одержувати прибутки). Право розпорядження. Право захисту. Обмеження права власності.

Види права власності. Квіритська власність. Провінційна власність.

Преторська або бонітарна власність. Спільна власність.

Спосіб набуття права власності (*modus acquirendi*) і титул набуття (*titulus acquirendi*). Первісні способи набуття права власності. Захоплення безгосподарної речі (*occupatio*). Переробка речі (*specificatio*). Злиття (*confusio*) та змішування (*commixtio*) речей. З'єднання речей (*accessio*). Набувальна давність (*usucapio*). Правові способи похідного набуття права власності (манципація, уступка права, традиція). Припинення права власності.

Захист права власності. Віндикаційний позов (*res vindicatio*). Негаторний позов (*actio negatoria*). Прогібіторний позов (*actio prohibitoria*). Публіціанський позов (*actio in rem Publiciana*)

Тема № 9. Права на чужі речі (8 год).

Історичні умови виникнення прав на чужі речі у Стародавньому Римі. Поняття та особливості прав на чужі речі. Види прав на чужі речі.

Сервітути: поняття та види. Законні, договірні, заповідальні й преторські сервітути. Способи встановлення сервітутних прав. Припинення сервітутних прав. Захист сервітутів. Земельні (предіальні) сервітути, їх особливості. Міські та сільські сервітути. Приватні та публічні сервітути. Особисті (персональні) сервітути. Узуфрукт. Узус. Право користування чужим житлом (для проживання). Право користування чужою робочою силою (рабами) або тваринами (худобою).

Емфітевзис (право користування чужою земельною ділянкою сільськогосподарського призначення). Підстави встановлення емфітевзису. Права та обов'язки емфітевта та власника земельної ділянки. Захист емфітевзису. Припинення емфітевзису

Суперфіцій (право користування чужою земельною ділянкою для забудови в межах населеного пункту). Підстави встановлення суперфіцію. Права та обов'язки суперфіціарія і власника земельної ділянки. Припинення суперфіцію.

Право застави (заставне право). Поняття застави. Форми застави. Фидуціарна угода. Пігнус. Іпотека: поняття, види, підстави виникнення і припинення

Змістовий модуль № 3. Загальні положення про зобов'язання в римському праві

Тема № 10. Загальні положення про зобов'язання (9 год).

Поняття зобов'язання та його роль в економічному житті суспільства. Зміст зобов'язання. Відмінність речового та зобов'язального права.

Види зобов'язань. Цивільні (*civiles*), преторські (*honorariae*) та натуральні (*naturales*) зобов'язання. Подільні (*obligatio dividue*) та неподільні (*obligatio individue*) зобов'язання. Альтернативні зобов'язання. Факультативні зобов'язання. Односторонні та двосторонні зобов'язання.

Сторони в зобов'язанні. Множинність осіб у зобов'язанні. Часткові та солідарні зобов'язання. Заміна осіб у зобов'язанні. Новація. Цесія. Переведення боргу.

Підстави виникнення зобов'язань. Поняття і види юридичних фактів.

Виконання зобов'язань. Вимоги належного виконання зобов'язань. Забезпечення виконання зобов'язань. Порука (*adpromissio*). Завдаток (*arra*). Неустойка (*stipulatio poenae*). Застава.

Поняття невиконання або неналежного виконання зобов'язань. Вина. Форма вини (умисел та необережність). Майнова шкода (збитки). Наслідки невиконання зобов'язань. Підстави звільнення боржника від відповідальності за невиконання або неналежне виконання зобов'язань. Випадок (*casus*). Непереборна сила (*vis major*). Припинення зобов'язань, крім виконання. Новація. Залік.

Поєднання кредитора і боржника в одній особі. Неможливість виконання (*impossibilium*). Звільнення від боргу (*remissio debiti*)

Тема № 11. Договори: загальні положення (11 год).

Поняття і види договорів. Односторонні та двосторонні договори. Договори «суворого права» та договори «доброї совісті». Консенсуальні, реальні, вербальні та літеральні контракти. Пакти.

Зміст договору та його елементи (істотні, звичайні, випадкові). Умови і строки в договорі. Мета договору. Умови дійсності договорів. Законність договору.

Вільне волевиявлення сторін. Помилка. Обман. Правоздатність і дієздатність сторін договору. Визначеність змісту договору. Форма договору. Реальна можливість виконання договору.

Укладення договору. Оферта. Акцепт.

Тема № 12. Окремі види договірних зобов'язань. Частина 1 (6 год).

Вербальні контракти (*verbis*). Стипуляція (*stipulatio*). Клятвена обіцянка вільновідпущеника (*jusjurandum liberti*). Встановлення приданого (*dotis dictio*).

Літеральні (письмові) контракти (*litteris*), способи їх укладення. Журнал (*adversaria*). Книга прибутків і видатків (*codex asserpti et expensi*). Синграф (*syngrapha*). Хірограф (*chirographum*).

Консенсуальні контракти, їх види. Договір купівлі-продажу (*emptio-venditio*). Договір найму речей (*locatio rei*). Договір найму послуг (*locatio conductio operarum*). Договір найму роботи (*locatio conductio operis*). Договір доручення (*mandatum*). Договір про сумісну діяльність або договір товариства (*societas*).

Тема № 13. Окремі види договірних зобов'язань. Частина 2 (5 год).

Реальні контракти. Позика (*matuum*). Позичка (*commodatum*). Зберігання, схов (*depositum*). Договір застави (*contractus pigne raticius*).

Поняття та види безіменних (інномінальних) контрактів. Договір міні (*permutatio*). Оціночний договір (*aestimatum*). Прекарій (*precarium*).

Пакти (*pactum*). Додаткові (приєднані) пакти. Преторські пакти.

Законні (імператорські) пакти

Тема № 14. Позадоговірні зобов'язання (9 год).

Зобов'язання ніби з договорів (квазіконтрактів). Поняття та ознаки ведення чужих справ без доручення. Права та обов'язки гестора (*negotiorum gestor*) і господаря (*dominus negotii*).

Зобов'язання, що виникали з безпідставного збагачення (*condicti sine causa*). Позов про стягнення оплаченого неіснуючого боргу (*conditio indebiti*). Позов про повернення наданого, мета якого не здійснилася (*conditio causa data causa non secuta*). Позов про повернення одержаного від крадіжки (*condictio ex causa furtiva*). Позов про набуття за несправедливою підставою (*condictio ex causa injusta*).

Деліктні зобов'язання. Особиста образа (*injuria*). Крадіжка (*furtum*). Пограбування (*rapina*). Неправомірне знищення або пошкодження чужого майна (*damnum injuria datum*). Загроза (*metus*). Обман (*dolus malus*).

Квазіделікти (*quasi ex delicto*). Відповідальність судді за неналежне здійснення судового провадження. Відповідальність за викинуте або вилите із помешкання на вулицю. Відповідальність за небезпечне для оточення виставлене, підвішене або вивішене майно

Тема № 15. Спадкове право (9 год).

Поняття спадкового права. Спадкування (*hereditas*). Спадкове майно (спадкова маса, спадщина). Спадкодавець і спадкоємець. Види спадкування. Відумерла спадщина (*bona vacantia*).

Основні етапи розвитку римського спадкового права. Спадкування за *jus civile*. Спадкування за преторським едиктом. Спадкування за імператорськими законами. Спадкування за правом Юстиніана.

Стадії процесу спадкування. Відкриття спадщини. «Лежача» (*hereditas jacens*) спадщина. Прийняття спадщини (*hereditas aditio*). Спадкова трансмісія. Захист спадкових прав.

Спадкування за заповітом. Поняття заповіту (*testamentum*). Заповідальна правоздатність. Приватні та публічні заповіти. Усні та письмові заповіти. Структура заповіту. Призначення спадкоємця. Обмеження заповідальної свободи в римському праві. Обов'язкова частка в спадщині. Втрата заповітом сили.

Спадкування за законом. Черги спадкоємців.

Сингулярне наступництво. Легат (legatum), порядок його отримання. Обмеження легатів в римському праві. Чверть Фальцидія. Фідеїкоміс (fideicommissum)

СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «РИМСЬКЕ ПРИВАТНЕ ПРАВО» ДЛЯ ПОВНОГО ТЕРМІНУ ДЕННОЇ ФОРМИ НАВЧАННЯ

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин						
	денна форма						
	тижні	усього	у тому числі				
			л	п	лаб	інд	с.р
1	2	3	4	5	6	7	8
Змістовий модуль № 1. Загальна частина римського права							
Тема №1. Поняття римського права, предмет та система	1	9	2	2	-	-	5
Тема № 2. Джерела римського приватного права	2	7	2	2	-	-	3
Тема № 3. Особи у римському праві	3	7	2	2	-	-	3
Тема № 4. Сімейний статус фізичної особи	4	8	2	2	-	-	4
Тема № 5. Захист цивільних прав. Позови	5	8	2	2	-	-	4
Разом за модулем 1	39		10	10	-	-	19
Змістовий модуль № 2. Речі та речові права в римському праві							
Тема № 6. Речі та речові права: загальні положення	6	8	2	2	-	-	4
Тема № 7. Володіння	7	7	2	2	-	-	3
Тема № 8. Право власності	8	9	2	2	-	-	5
Тема № 9. Права на чужі речі	9	8	2	2	-	-	4
Разом за модулем 2	32		8	8	-	-	16
Змістовий модуль № 3. Загальні положення про зобов'язання в римському праві							
Тема № 10. Загальні положення про зобов'язання	10	9	2	2	-	-	5
Тема № 11. Договори: загальні положення	11	11	2	2	-	-	5
Тема № 12. Окремі види договірних зобов'язань. Частина 1	12	7	2	2	-	-	3
Тема № 13. Окремі види договірних зобов'язань. Частина 2	13	6	2	2	-	-	2
Тема № 14. Позадоговірні	14	9	2	2	-	-	5

зобов'язання							
Тема № 15. Спадкове право	15	9	2	2	-	-	5
Разом за модулем 3	49		12	12	-	-	25
Усього годин	120		30	30	-	-	60

СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «РИМСЬКЕ ПРИВАТНЕ ПРАВО» ДЛЯ ЗАОЧНОЇ ФОРМИ НАВЧАННЯ

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	ЗАОЧНА ФОРМА						2 ВИЩА ОСВІТА					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р		л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Змістовий модуль № 1. Загальна частина римського права												
Тема №1. Поняття римського права, предмет та система		-	-	-	-	10		-	-	-	-	5
Тема № 2. Джерела римського приватного права		-	-	-	-	10		-	-	-	-	8
Тема № 3. Особи у римському праві		2	-	-	-	8		2	-		-	4
Тема № 4. Сімейний статус фізичної особи		-	2	-	-	6		-	2	-	-	4
Тема № 5. Захист цивільних прав. Позови		-	-	-	-	10		-	-	-	-	6
Разом за модулем 1		2	2	-	-	44		2	2	-	-	27
Змістовий модуль № 2. Речі та речові права в римському праві												
Тема № 6. Речі та речові права: загальні положення		-	-	-	-	8		-	-	-	-	5
Тема № 7. Володіння		-	-	-	-	8		-	-	-	-	5
Тема № 8. Право власності		-	-	-	-	10		-	-	-	-	5
Тема № 9. Права на чужі речі		2	-	-	-	5		-	-	-	-	5
Разом за модулем 2		2	-	-	-	31		2	-	-	-	20
Змістовий модуль № 3. Загальні положення про зобов'язання в римському праві												
Тема № 10. Загальні положення про зобов'язання		-	-	-	-	5		-	-	-	-	5

Тема № 11. Договори: загальні положення		2	-	-	-	5		2	-	-	-	4
Тема № 12. Окремі види договірних зобов'язань. Частина 1		-	2	-	-	-		-	2			4
Тема № 13. Окремі види договірних зобов'язань. Частина 2		-	-	-	-	15		-	-	-	-	9
Тема № 14. Позадовісні зобов'язання		-	-	-	-	5		-	-	-	-	5
Тема № 15. Спадкове право		-	-	-	-	5		-	-	-	-	5
Разом за модулем 3		2	2	-	-	35		2	2	-	-	33
Усього годин		6	4	-	-	110		6	4	-	-	80

4. ТЕМИ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ - НЕ ПЕРЕДБАЧЕНО

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1		
2		
...		

5. ТЕМИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Поняття римського права, предмет та система	2
2	Джерела римського приватного права	2
3	Особи у римському праві	2
4	Сімейний статус фізичної особи	2
5	Захист цивільних прав. Позови	2
6	Речі та речові права: загальні положення	2
7	Володіння	2
8	Право власності	2
9	Права на чужі речі	2
10	Загальні положення про зобов'язання	2
11	Договори: загальні положення	4
12	Окремі види договірних зобов'язань. Частина 1	2
13	Окремі види договірних зобов'язань. Частина 2	2
14	Позадовісні зобов'язання	2
15	Спадкове право	2
Разом		30

6. ТЕМИ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ - НЕ ПЕРЕДБАЧЕНО

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1		
2		
...		

7. КОНТРОЛЬНІ ПИТАННЯ, КОМПЛЕКТИ ТЕСТІВ ДЛЯ ВИЗНАЧЕННЯ РІВНЯ ЗАСВОЄННЯ ЗНАЙСЬ СТУДЕНТАМИ

1. Зародження та розвиток римського приватного права.
2. Поняття римського приватного права.
3. Система римського приватного права.
4. Поняття та види рецепції римського приватного права.
5. Вплив рецепції римського приватного права на розвиток наступних систем права та політичних вчень.
6. Значення вивчення римського приватного права для студентів-юристів України.
7. Поняття джерела римського права. Види джерел римського приватного права.
8. Джерела правоутворення у Стародавньому Римі.
9. Джерела пізнання римського приватного права.
10. Кодифікація Юстиніана.
11. Поняття та види осіб (суб'єктів права) у Стародавньому Римі.
12. Фізичні особи. Правоздатність фізичних осіб.
13. Умови повної працездатності особи. Обсяг правоздатності особи.
14. Зміст цивільної правоздатності особи.
15. Поняття дієздатності фізичних осіб.
16. Громадянська честь. Повне позбавлення честі. Форми припинення честі.
17. Правове становище римських громадян (квіритів), чужинців (латинів, перегринів), вільновідпущеників, рабів. Поняття пекулію. Правове становище колонів.
18. Поняття та ознаки юридичних осіб в Римі.
19. Правоздатність і дієздатність юридичних осіб.
20. Види юридичних осіб.
21. Виникнення та припинення діяльності юридичних осіб.
22. Поняття римської сім'ї.
23. Агнатична та когнатична сім'я.
24. Лінії та ступені споріднення. Свояцтво.
25. Поняття шлюбу.
26. Види шлюбу. Законний римський шлюб. Шлюб *cum manu*. Шлюб *sine manu*. Конкубінат.

27. Умови вступу в шлюб та порядок його укладення.
28. Умови та порядок розірвання шлюбу.
29. Правове становище приданого і подарунку.
30. Встановлення та припинення батьківської влади.
31. Форми усиновлення дітей в Римі.
32. Опіка та піклування. Встановлення і припинення опіки і піклування у Римі.
33. Поняття та особливості легісакційного процесу.
34. Поділ цивільного процесу на дві стадії — *jus* та *judicium*.
35. Порядок розгляду справ і виконання судових рішень при здійсненні легісакційного процесу.
36. Формулярний процес. Проведення та виконання рішень.
37. Поняття преторської формули, її складові частини (призначення судді, суть справи, підстави виникнення позову, припис судді).
38. Додаткові частини преторської формули (ексцепція і прескрипція).
39. Представники в цивільному процесі.
40. Загальна характеристика екстраординарного процесу. Порядок розгляду справ і виконання рішень. Апеляція.
41. Особливі засоби преторського захисту порушених прав.
42. Поняття та види позовів у Римі.
43. Речові та особисті позови.
44. Позови суворого права і позови, засновані на справедливості та добросовісності.
45. Позови за аналогією і позови з фікцією.
46. Поняття позовної давності. Строки позовної давності.
47. Перерва та зупинка строку позовної давності.
48. Поняття і види спадкування. Універсальне і сингулярне спадкоємство.
49. Основні поняття спадкового права (спадкодавець і спадкоємці, спадкове майно).
50. Поняття та умови дійсності заповіту. Зміст заповіту.
51. Спадкоємці за заповітом.
52. Обов'язкова частка. Коло осіб що мають право на обов'язкову частку.
53. Випадки недійсності заповіту.
54. Випадки спадкування за законом.
55. Коло спадкоємців за законом.
56. Спадкування по праву представлення.
57. Способи і наслідки прийняття спадщини.
58. Поняття спадкового зарахування.
59. Відповідальність спадкоємців за борги спадкодавців.
60. Поняття спадкового представництва, спадкові трансмісії та спадкові субституції.
61. Легати і фідейкоміси.

62. Поняття речі та майна.
63. Класифікація речей у римському цивільному праві.
64. Поняття та елементи володіння.
65. Володіння та держання.
66. Похідні володільці.
67. Види володіння: законне і незаконне (незаконне добросовісне і незаконне недобросовісне).
68. Суб'єкти та об'єкти володіння.
69. Набуття і припинення володіння.
70. Захист володіння. Поняття та зміст права власності.
71. Обмеження права власності. Підстави виникнення обмежень права власності.
72. Способи набуття і припинення права власності.
73. Захист права власності.
74. Поняття та види прав на чужі речі.
75. Поняття та предмет зобов'язання.
76. Класифікація зобов'язань.
77. Підстави виникнення зобов'язань.
78. Сторони в зобов'язанні.
79. Зміна сторін в зобов'язанні. Цесія. Переведення боргу.
80. Поняття виконання зобов'язання.
81. Умови визнання зобов'язання належно виконаним.
82. Поняття невиконання або неналежного виконання зобов'язання.
83. Наслідки невиконання зобов'язання.
84. Поняття та види вини. Відповідальність за чужу вину.
85. Поняття і види шкоди.
86. Умови звільнення боржника від відповідальності (випадок, непереборна сила)
87. Засоби забезпечення виконання зобов'язань.
88. Поняття зобов'язання з ніби договору.
89. Поняття деліктних зобов'язань. Окремі види деліктів.
90. Поняття зобов'язання, що виникає ніби з делікту.
91. Поняття договору.
92. Односторонні, двосторонні, синалагматичні договори.
93. Структура договору. Елементи суттєві і додаткові.
94. Форма договору.
95. Поняття та форми забезпечення договорів.
96. Загальні умови дійсності договору.
97. Викривлення волі при укладенні договору. Насильство, погроза, обман, помилка.
98. Класифікація договорів у Римі.
99. Вербальні договори.
100. Поняття та види літеральних договорів.
101. Поняття і види реальних договорів.
102. Поняття і види консенсуальних договорів.

КОМПЛЕКТ ТЕСТІВ ДЛЯ ВИЗНАЧЕННЯ РІВНЯ ЗАСВОЄННЯ ЗНАНЬ СТУДЕНТАМИ

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ			
ОС Бакалавр Спеціальність <u>081 Право</u>	Кафедра Цивільного та господарського права	<u>ЕКЗАМЕНАЦІЙНИЙ</u> <u>БІЛЕТ № 1</u> з дисципліни Римське приватне право	ЗАТВЕРДЖУЮ Завідувач кафедри Д.ю.н., професор Піддубний О.Ю. (підпис) « » 2022 р
Екзаменаційні питання <i>(максимальна оцінка 10 балів за відповідь на кожне запитання)</i>			
1. Предмет римського приватного права			
2. Обмеження права власності в римському праві			
Тестові завдання різних типів <i>(максимальна оцінка 10 балів за відповіді на тестові завдання)</i>			
1. Поставте відповідність.			
1. Синграфа	А. це документ, написаний в присутності свідків від імені третьої особи, який засвідчував факт передачі кредитором певної грошової суми боржнику, скріплювався підписами сторін та свідків.		
2. Хірографа	Б. це односторонній документ, виданий і підписаний боржником від власного імені, який засвідчував факт отримання ним від кредитора певної грошової суми.		
2. Скільки етапів розвитку мало Римське спадкове право ?			
1	2		
2	4		
3	6		
4	8		
3. – це сукупність прав і обов’язків спадкодавця, яка переходила в порядку правонаступництва до його спадкодавців.			
4. Визначте відповідність.			
1 jus civile	А преторське право		
2 jus gentium	Б цивільне право		
3 jus praetorium	В право народів		
5. Як називали право яке поширювало свою дію тільки на римських громадян.....?			
6. Встановіть відповідність.			
1 недієздатні	А молоді люди після 25 років		
2 обмежено дієздатна	Б діти до 7 років		
3 дієздатні	В слабоумні і душевно хворі		
4 абсолютно недієздатні	Г дівчата 7-12років., хлопці 7-14років		
7. Вставте пропущене слово. – це закон та інші норми, що видані державою та зафіксовані у відповідних офіційних джерелах.			

8. Римське право у стародавньому Римі — це складне правове явище, яке складалося з таких правових систем:

1.	кримінальне право;
2.	право народів;
3.	майнове право;
4.	суспільне право;
5.	класичне право;

9. – це здатність користуватися своїми правами самостійно, здійснювати юридично значимі дії та нести відповідальність за них.

10. Визначте відповідність.

1.Публічні делікти	А. переслідування за якими здійснювалося державними органами
2.Приватні делікти	Б. переслідування за якими здійснювалося з ініціативи потерпілого

_____/_____
(підпис) (ПІБ НПП)

8. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

Під час викладення навчальної дисципліни «Римське приватне право» застосовуються такі методи навчання як:

1. Методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності:

– **словесні методи**, що застосовується для ознайомлення студентів з матеріалами навчальної дисципліни у вигляді розповіді, пояснення, бесіди, лекції чи інструктажу.

Розповідь – це метод навчання, який передбачає оповідну, описову форми розкриття навчального матеріалу.

Пояснення – вербальний метод навчання, який передбачає розкриття сутності певного явища, процесу, закону.

Бесіда передбачає використання попереднього досвіду з певної галузі знань і на основі цього залучення їх за допомогою діалогу до усвідомлення нових явищ, понять або відтворення уже наявних знань.

Лекція – це метод навчання, який передбачає розкриття у словесній формі сутності явищ, наукових понять, процесів, які знаходяться між собою в логічному зв'язку, об'єднані загальною темою.

Інструктаж передбачає розкриття норм поведінки, особливостей використання методів і навчальних засобів, дотримання техніки безпеки перед використанням їх у процесі виконання навчальних операцій.

– **практичні методи**, які спрямовані на досягнення завершального етапу процесу пізнання (практичні та семінарські заняття). Залежно від рівня

розумової активності студентів можуть біти використані такі методи навчання: проблемний виклад (проблемно-інформаційний), частково-пошуковий, дослідний. У дисципліні «Римське приватне право» застосовуються для закріплення знань студентів з навчальної дисципліни у вигляді написання рефератів, есе.

2. Методи стимулювання, що застосовуються для зацікавленості студентів навчальною дисципліною.

3. Методи контролю, що застосовуються для визначення рівня знань студентів з навчальної дисципліни у вигляді проведення усних та письмових опитувань

9. ФОРМИ КОНТРОЛЮ

За кредитно-модульною системою викладення навчальної дисципліни «Римське приватне право» застосовуються такі основні види контролю знань:

• **поточний контроль** – систематично на різних навчальних заняттях впродовж семестру у формах:

- усне опитування;
- письмові контрольні експрес-роботи;
- тестовий контроль;

• **модульний контроль** – тричі на семестр;

• **підсумковий контроль** – у кінці семестру після вивчення навчальної дисципліни у формі іспиту.

У рейтинговому показнику враховуватиметься будь-яка форма діяльності студента, якість аудиторної та самостійної роботи, здатність творчо реалізовувати свій інтелектуальний потенціал на практиці.

Семестровий розрахунковий рейтинг студента з дисципліни складає 100 балів. Відтак рейтингові оцінки із змістових модулів, так само як і рейтинг з атестації обчислюються за 100-бальною шкалою.

Велике значення має облік поточної успішності студентів, який викладач здійснює згідно графіку організації навчальної роботи.

Поточний контроль – це оцінювання знань студентів під час практичних занять, якості виконання домашніх завдань, самостійної роботи та активності на лекційних та практичних заняттях.

На практичному занятті студент може заробити максимум 10 балів, з яких: 5-6 балів – „відмінно” (за вичерпну, бездоганну відповідь), 3-4 бали – „добре” (за окремі неточності), 1-2 бали – „задовільно” (за слабку відповідь), до 4 балів – доповнення.

Якщо відповіді як такої немає або вона неадекватна поставленому завданню, містить грубі помилки, то у журналі обліку успішності ставиться „-1” бал. За пропущені практичні заняття застосовуються штрафні санкції. Відпрацювання заборгованостей проводиться лише в усній формі згідно графіку.

Студент має право на повторну і додаткову перевірку його знань (згідно графіку); на отримання додаткових завдань для підвищення свого рейтингу.

Під час поточного контролю студент по кожному змістовому модулю може набрати максимум 70 балів, які включають відповіді на практичних заняттях і виконання самостійних завдань.

Номер змістового модуля	Рейтинова оцінка змістового модуля, бали		
	практ.	самост. робота	розрах.
1	50	20	70
2	50	20	70
3	50	20	70

Результати поточного контролю заносяться до журналу обліку роботи науково-педагогічного працівника.

Проміжний (модульний) контроль по закінченню кожного змістового модуля відповідно до графіка у вигляді тестування, письмових контрольних робіт, усних колоквиумів тощо. Вид контрольного заходу та методика врахування складових модульного контролю при визначенні оцінки розробляється викладачем і затверджується на кафедрі. Максимальна кількість балів, які може отримати студент під час виконання модульного контролю становить 30 балів.

Номер змістового модуля	Рейтинова оцінка змістового модуля, бали			
	розрах.	практ.	модульний контр.	самост. робота
1	100	50	30	20
2	100	50	30	20
3	100	50	30	20

До контрольного заходу відповідного модульного контролю студент допускається незалежно від результатів поточного контролю. У разі відсутності студента на контрольному модульному заході його надається право на повторне складання згідно графіка.

Підсумковий (семестровий) контроль – проводиться в кінці семестру у формі іспиту виключно за допомогою тестових технологій і дозволяє оцінити системне, а не фрагментарне засвоєння навчального матеріалу і не може бути зведений до рівня поточних фрагментарних форм контролю.

До підсумкового контролю студент допускається за умови, якщо позитивна оцінка поточної успішності, що включає результати проміжного і модульного контролю, становить не менше, ніж **42** бали з **Р_н**. Якщо рейтинг студента з навчання нижчий мінімальної кількості балів, необхідних для його

засвоєння, то він до атестації не допускається і зобов'язаний до початку іспитово-залікової сесії підвищити свій рейтинг. Інакше такі студенти до іспиту з дисципліни «Римське приватне право» не допускаються і мають академічну заборгованість

10. РОЗПОДІЛ БАЛІВ, ЯКІ ОТРИМУЮТЬ СТУДЕНТИ

Оцінювання знань студента відбувається за 100-бальною шкалою і переводиться в національні оцінки згідно з табл. 1 «Положення про екзамени та заліки у НУБіП України» (наказ про введення в дію від 27.12.2019 р. № 1371)

Таблиця 1. «Положення про екзамени та заліки у НУБіП України»

Рейтинг студента, бали	Оцінка національна за результати складання екзамену з дисципліни «Римське приватне право»
90-100	Відмінно
74-89	Добре
60-73	Задовільно
0-59	Незадовільно

Рейтинг здобувача вищої освіти із засвоєння дисципліни «Римське приватне право» у балах (так же й рейтинги з виконання інших видів навчальної роботи) переводиться у національні оцінки “Відмінно”, “Добре”, “Задовільно”, “Незадовільно” згідно з табл. 1.

Оцінка “Відмінно” виставляється здобувачу вищої освіти, який систематично працював протягом семестру, показав під час екзамену різнобічні і глибокі знання програмного матеріалу, вміє успішно виконувати завдання, які передбачені програмою, засвоїв зміст основної та додаткової літератури, усвідомив взаємозв'язок окремих розділів римського приватного права, їхнє значення для майбутньої професії, виявив творчі здібності у розумінні та використанні навчально-програмного матеріалу, проявив здатність до самостійного оновлення і поповнення знань.

Оцінка “Добре” виставляється здобувачу вищої освіти, який виявив повне знання навчально-програмного матеріалу, успішно виконує передбачені програмою завдання, засвоїв основну літературу, що рекомендована програмою, показав достатній рівень знань з дисципліни «Римське приватне право» і здатний до їх самостійного оновлення та поповнення у ході подальшого навчання та професійної діяльності.

Оцінка “Задовільно” виставляється здобувачу вищої освіти, який виявив знання основного навчально-програмного матеріалу в обсязі, необхідному для подальшого навчання та наступної роботи за професією, справляється з виконанням завдань, передбачених програмою, допустив окремі похибки у відповідях на іспиті і при виконанні іспитових завдань, але володіє необхідними знаннями для подолання допущених похибок під керівництвом науково-педагогічного працівника.

Оцінка “Незадовільно” виставляється здобувачу вищої освіти, який не виявив достатніх знань основного навчально-програмного матеріалу, допустив принципові помилки у виконанні передбачених програмою завдань, не може без допомоги викладача використати знання при подальшому навчанні, не спромігся оволодіти навичками самостійної роботи з римського приватного права.

11. МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

1. Канарик Ю.С. Навчально-методичні рекомендації та курс лекцій з дисципліни «Римське приватне право» для студентів денної та заочної форми навчання. (Протокол засідання кафедри цивільного та господарського права № 2 від 12.10.2021 року; Протокол засідання навчально-методичної комісії юридичного факультету № 3 від 16.11.2021 року)

2. З дисципліни «Римське приватне право» є розроблений та атестований Електронний навчальний курс «Римське приватне право». URL: <https://elearn.nubip.edu.ua/course/view.php?id=575>

Всі види занять навчальної дисципліни «Римське приватне право» повинні проводитися в навчальних аудиторіях з використанням відповідних дидактичних і технічних засобів навчання.

Навчально-методичні матеріали та тестові завдання в електронному форматі наявні на кафедрі цивільного та господарського права.

12. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна:

1. Орач Є.М., Тищик Б.Й. Основи римського приватного права. Курс лекцій. Вид. 2-є, перероб. та доп. Київ : Юрінком Інтер, 2018. 392 с.

2. Основи римського приватного права: підручник В. І. Борисова, Л. М. Домашенко та ін.; за заг. ред. В. І. Борисової та Л. М. Баранової. Харків: Право, 2015. 284 с.

3. Основи римського приватного права : навчально-методичний посібник / за ред. Є. О. Харитонов. Одеса : Фенікс, 2019. 296 с.

4. Римське право: підручник. О. А. Підпригора, Є. О. Харитонов. 3-тє вид. Київ: Юрінком Інтер, 2015. 528 с.

5. Тетарчук. Римське приватне право: навчальний посібник для підготовки до іспитів. Київ: Центр навчальної літератури, 2019. 136 с.

Допоміжна:

1. Памятники римского права: Законы XII таблиц. Институции Гая. Дигесты Юстиниана. М.: Зерцало, 1997. 608 с.
2. Рябоконя Є. О., Майданик Р. А. Римське приватне право. Практикум Алерта, 2021. 220 с
3. Хоміцька З. М. Словник латинських юридичних висловів. 3-є вид. Харків: Право, 2008. 272 с.
4. Шаркова І.М. Римське приватне право (казуси добросовісності) : навч. посіб. / Нац. акад. прав. наук України, НДІ приват. права і підприємництва ім. Ф.Г. Бурчака. К.: НДІ приват. права і підприємництва НАПрН України, 2013. 103 с.

13. ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

1. <http://nplu.org/> – Сайт Національної бібліотеки України імені Ярослава Мудрого
2. <http://www.ntb.go> – Сайт Державної науково-технічної бібліотеки України
3. <http://www.nbuv.gov.ua/> – Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського
4. <https://www.onua.edu.ua/ua/naukova-biblioteka> – Наукова бібліотека Національного університету «Одеська юридична академія»